Міністерство освіти і науки України
Львівський національний університет імені Івана Франка

Філософський факультет
Кафедра теорії та історії політичної науки

Гарбадин Андрій Стефанович

Методичні рекомендації та матеріали для вивчення навчальної дисципліни

«ІСТОРІЯ ПОЛІТИЧНИХ ВЧЕНЬ (IV ЧАСТИНА)»

для студентів другого року навчання спеціальності 052 «Політологія»
освітньо-кваліфікаційного рівня «Бакалавр» (денна форма навчання)

Львів 2022

Затверджено на засіданні кафедри теорії та історії політичної науки
Протокол №12 від 28. 06. 2022 року

Схвалено Вченою радою філософського факультету
Протокол №271/7 від 26. 08. 2022 року

ЗМІСТ

1. Вступ. Опис навчальної дисципліни 3
2. Мета та завдання, компетентності та результати навчальної дисципліни 4
3. Семестровий план і структура навчальної дисципліни 6
4. Основна та додаткова література навчальної дисципліни 7
5. Теми та зміст лекційних занять навчальної дисципліни 9
6. Теми та зміст семінарських/практичних занять навчальної дисципліни. Література 16
7. Завдання для самостійної роботи з навчальної дисципліни 26
8. Кредитно-модульна система оцінювання знань студентів 26
9. Розподіл балів, що присвоюється студентам 27
10. Контрольні питання для підсумкового контролю (заліку) 27

1. Опис навчальної дисципліни

<table>
<tr><td rowspan="2">Найменування показників</td><td rowspan="2">Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень</td><td>Характеристика навчальної дисципліни</td></tr>
<tr><td>Денна форма навчання</td></tr>
<tr><td rowspan="3">Кількість кредитів – 3</td><td>Галузь знань
05 «Соціальні та поведінкові науки»</td><td rowspan="3">Нормативна</td></tr>
<tr><td>Спеціальність
052 «Політологія»</td></tr>
<tr><td rowspan="2"></td></tr>
<tr><td>Модулів – 1</td><td rowspan="5"></td><td>Рік підготовки:</td></tr>
<tr><td>Змістових модулів – 1</td><td>2-й</td></tr>
<tr><td>Індивідуальне науково-дослідне завдання – немає</td><td>Семестр</td></tr>
<tr><td rowspan="2">Загальна кількість годин – 90</td><td>4-й</td></tr>
<tr><td>Лекції</td></tr>
<tr><td rowspan="10">Тижневих годин для денної форми навчання:
аудиторних – 2
самостійної роботи студента – 3.6</td><td rowspan="10">Освітньо-кваліфікаційний рівень:
перший (бакалаврський)</td><td>16 год.</td></tr>
<tr><td>Практичні, семінарські</td></tr>
<tr><td>16 год.</td></tr>
<tr><td>Лабораторні</td></tr>
<tr><td>0 год.</td></tr>
<tr><td>Самостійна робота</td></tr>
<tr><td>58 год.</td></tr>
<tr><td>Індивідуальні завдання: 0 год.</td></tr>
<tr><td>Вид контролю: залік</td></tr>
</table>

2. Мета та завдання, компетентності та результати навчальної дисципліни

"Історія політичних вчень (IV частина)" є нормативним курсом для студентів другого року навчання напряму підготовки "політологія" філософського факультету.

Даний курс є однією з основних дисциплін спеціалізації. Дана дисципліна розкриває найбільш важливі напрямки розвитку політичної думки на Заході в XX столітті. У процесі освоєння дисципліни студенти повинні вивчити основні політичні теорії, розглядаючи їх як форму вивчення політики. При цьому вивчення політичних теорій здійснюється не тільки за підручниками, а перш за все через "занурення" у оригінальні тексти.

Студенти повинні навчитися бачити альтернативність політичних поглядів, концепцій і теорій. Порівнюючи різні теоретичні погляди, необхідно розрізняти існуючі методологічні підходи в політичних дослідженнях. Тим самим, студенти зможуть включитися в дискусії, які проходять сьогодні між представниками різних традицій політичної думки. Вивчення даної дисципліни передбачає творче ставлення студента до пошуку відповідей на питання з найактуальніших проблем політичної теорії.

Мета курсу полягає у отриманні студентами знань про результати розвитку політичної науки XX-XXI століть, у теоретико-методологічному вимірі зокрема, а також у площині практичного застосування знань. Специфіка курсу зумовлює інтерес саме до теоретико-історичного розгляду знань про політичне.

Завдання курсу:

- вивчення змісту найбільш значних і впливових теоретичних концепцій у політичній науці XX-XXI століть ;
- з'ясування їх взаємозв'язку з сучасними проблемами політики;
- виявлення закономірностей і тенденцій у розвитку сучасної політичної науки;

У результаті успішного проходження курсу студент набуде *загальні компетентності*:

- Знання предметної області та розуміння професійної діяльності.

та *спеціальні (фахові) компетентності*:

- Здатність застосовувати політологічне мислення для розв'язання теоретичних та практичних проблем у політичній сфері на основі опанування класичної та сучасної політичної думки.
- Здатність описувати, пояснювати й оцінювати політичні процеси та явища у різних історичних, соціальних, культурних та ідеологічних контекстах.

Програмні результати навчання:

- Вміти критично мислити у сфері професійної діяльності.
- Вміти застосовувати політологічне мислення для розв'язання теоретичних та практичних проблем у політичній сфері на основі опанування класичної та сучасної політичної думки.
- Вміти описувати, пояснювати й оцінювати політичні процеси та явища у різних історичних, соціальних, культурних та ідеологічних контекстах.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

Знати:

- основні школи та напрямки політичної науки, специфіку інтерпретації політики у останніх;
- закономірності розвитку політичних вчень у системі знань наука-теорія-методологія;
- специфіку підходів до аналізу політичних процесів в різних національних школах;
- загальні особливості та принципи застосування різноманітних теорій у контексті політичної науки;
- сучасні тенденції та напрями вивчення політики.

Вміти:

- користуватись сучасною методологією аналізу політичних текстів;
- зіставляти та самостійно використовувати сучасні теорії дослідження політики;
- орієнтуватися у політико-теоретичних проблемах сучасності;
- аргументовано викладати свою позицію при обговоренні наукових і практичних проблем в області політики;
- використовувати теоретичні та практичні знання;
- аналізувати, синтезувати і критично резюмувати інформацію;
- використовувати отримані знання та навички у наукових дослідженнях;
- користуватися сучасними методами обробки та інтерпретації комплексної політологічної інформації для вирішення наукових і практичних завдань.

3. Семестровий план і структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	Денна форма					
	Усього	у тому числі				
		л.	п./с.	лаб.	інд.	ср.
1	2	3	4	5	6	7
Змістовий модуль 1						
Тема 1. *Політична наука, теорія та методологія. Характеристика ключових понять. Інституціоналізм.*	11	2	2	-	-	7
Тема 2. *Неоінституціоналізм.*	11	2	2	-	-	7
Тема 3 *Біхевіоралізм. Постбіхевіоралізм.*	11	2	2	-	-	7
Тема 4. *Теорії раціонального та суспільного вибору. Теорія ігор.*	11	2	2	-	-	7
Тема 5. *Психоаналіз.*	11	2	2	-	-	7
Тема 6. *Неомарксизм.*	11	2	2	-	-	7
Тема 7. *Феноменологія. Конструктивізм. Фрейм-аналіз.*	11	2	2	-	-	7
Тема 8. *Постмодернізм.*	13	2	2	-	-	9
Разом – Змістовний модуль 1	90	16	16	-	-	58
РАЗОМ	90	16	16	-	-	58

4. Основна та додаткова література навчальної дисципліни

Основна:

1. Lacan, Jaques. The Seminar, Book VII. The Ethics of Psychoanalysis, 1959–1960, ed. by Jacques-Alain Miller, transl. by Dennis Porter, W.W. Norton & Co., New York, 1992.
2. Lasswell, Harold. The Analysis of Political Behaviour: An Empirical Approach (1948) // https://ia902907.us.archive.org/22/items/in.ernet.dli.2015.90320/2015.90320.The-Analysis-Of-Political-Behaviour-An-Empirical-Approach.pdf
3. Žižek, Slavoj. The Sublime Object of Ideology. Verso Books, 1989.
4. Арендт Х. Айхман в Єрусалимі. Розповідь про банальність зла / Л.: Дух і Літера, 2021. — 376 с.
5. Гантінґтон С. Політичний порядок у мінливих суспільствах / пер. з англ. Тарас Цимбал. — К.: Наш Формат, 2020. — 448 с.
6. Гарбадин А. Концепція лібертаріанського патерналізму Р. Талера: політологічний контекст / А. Гарбадин // Вісник Львівського університету. Серія філософсько-політологічні студії. – 2022. – № 40. – С. 125-130.
7. Гарбадин А. Постмодерні підходи до аналізу політики / А. Гарбадин // Історія політичної думки: підручник / за заг. ред. Н. М. Хоми [І. В. Алєксєєнко, Т. В. Андрущенко, О. В. Бабкіна та ін.]. – Л. : Новий Світ-2000, 2020. – 1000 с. – С. 491-511.
8. Гарбадин А. Психоаналітичний підхід до аналізу політики / А. Гарбадин // Політична думка ХХ – початку ХХІ століть: методологічний і доктринальний підходи : підручник : у 2-х т. / за заг. Ред. Н. М. Хоми ; [Т. В. Андрущенко, О. В. Бабкіна, В. П. Горбатенко та ін.] – Львів : «Новий Світ-2000», 2016. – Т. 1. – 516 с. . – С. 214-241.
9. Історія політичної думки: підручник / за заг. ред. Н. М. Хоми [І. В. Алєксєєнко, Т. В. Адрущенко, О. В. Бабкіна та ін.]. – Л. : Новий Світ-2000, 2020. – 1000 с.
10. Норт, Дуглас, Джон Волліс, Баррі Вайнґест. Насильство та суспільні порядки. Основні чинники, які вплинули на хід історії / пер. з англ. Тарас Цимбал. — К.: Наш Формат, 2017. — 352 с.
11. Політична думка ХХ – початку ХХІ століть: методологічний і доктринальний підходи : підручник : у 2-х т. / за заг. Ред. Н. М. Хоми ; [Т. В. Андрущенко, О. В. Бабкіна, В. П. Горбатенко та ін.] – Львів : «Новий Світ-2000», 2016. – Т. 1. – 516 с.
12. Фрейд З. Вступ до психоаналізу / З. Фрейд ; [пер. з нім. П. Таращука]. – К. : Основи, 1998. – 709 с.
13. Фромм Е. Мати чи бути? / Е. Фромм ; [пер. з англ. О. Ю. Михайлова, А. Ю. Буряк] - К. : Укр. письм., 2010. - 222 с.
14. Фуко М. Наглядати й карати / пер. з фр. Петра Таращука. — Київ: Комубук, 2020.
15. Юнг К. Г. Архетипи і колективне несвідоме. — Львів: Астролябія, 2012. — 588 с.

Додаткова:

1. Goffman, Erving. (1959) The Presentation of Self in Everyday Life. University of Edinburgh, Social Sciences Research Centre.
2. Herbert A. Simon. 1955. "A Behavioral Model of Rational Choice", Quarterly Journal of Economics, vol. 69, 99–118.
3. Бадью, Ален. Похвала політиці. — К.: Ніка-Центр, 2019. — 224 с.

4. Бодріяр Ж. Символічний обмін і смерть / Ж. Бодріяр ; [пер. з фр. Л. Кононовича]. – Львів : Кальварія, 2004. – 376 с.
5. Жижек С. Як читати Лакана. Пер. з англ. Павло Швед. – Київ: Комубук, 2019.
6. Історія політичної думки: навч. енцикл. словник-довідник для студентів вищ. навч. закл. / За заг. ред. Н. М. Хоми [В. М. Денисенко, Л. Я. Угрин, Г. В. Шипунов та ін.]. – Львів: Новий Світ-2000, 2014. – 766 с. – С. 149; 343; 362-364; 462.
7. Політологія: сучасні терміни і поняття. Короткий навчальний словник-довідник для студентів ВНЗ I-IV рівнів акредитації. – 3-є видання, виправлене та доповнене / укладач В. М. Піча; за наук. ред. Л. Д. Климанської, Я. Б. Турчин, Н. М. Хоми. – Львів : Новий Світ-2000, 2014. – 516 с.
8. Фройд З. Невпокій в культурі. Пер. з німецької Ю. Прохасько. — Київ: «Апріорі», 2021. — 120 с.
9. Фройд З. Тлумачення снів; пер. В. Чайковського — Харків: Фоліо, 2019. – 603 с.
10. Фройд З. Тотем і табу; пер. Володимира Чайковського — Харків: Фоліо, 2019. — 267 с.

Електронні джерела:

1. A Guide to Professional in Political Science Ethics. Second Edition, Revised 2012. // http://www.apsanet.org/portals/54/Files/Publications/APSAEthicsGuide2012.pdf
2. Cambridge Handbook of Experimental Political Science // https://www.pdfdrive.net/cambridge-handbook-of-experimental-political-science-e141361.html
3. Careers and the Study of Political Science: A Guide for Undergraduates. Revised and expanded 6th edition // https://www.apsanet.org/PUBLICATIONS/Online-Store
4. http://www.apsanet.org/
5. http://www.princeton.edu/jpia//
6. https://www.psqonline.org/
7. International Encyclopedia of Political Science // https://www.pdfdrive.net/international-encyclopedia-of-political-science-e29262519.html
8. Style Manual for Political Science. Revised August 2006, APSA Committee on Publications // https://sps.boisestate.edu/politicalscience/files/2016/09/APSAStyleManual2006.pdf
9. The Oxford Handbook Of Political Institutions // https://www.pdfdrive.net/political-science-e12667273.html
10. The Oxford Handbook Of Public Policy // https://www.researchgate.net/publication/230412078_THE_OXFORD_HANDBOOK_OF_PUBLIC_POLICY_Michael_Moran_Martin_Rein_and_Robert_E_Goodin_eds

5. Теми та зміст лекційних занять навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1

Лекція 1.

Політична наука, теорія та методологія. Характеристика ключових понять. Інституціоналізм.

У лекції розкривається суть та особливості поняття науки загалом, а також специфіка політичної науки зокрема. Розкривається природа теорії загалом, а також її особливості у політичній науці.

Підходи до визначення політичної теорії. Місце політичних теорій у системі знань про політику. Їх порівняння, спільне та відмінне.

Співвідношення методу та методології у політичній науці, їх специфіка. Теоретико-методологічна еволюція політичної науки (за Д.Істоном, М.Дюверже, Г.Алмондом та Р.Далем).

Американська традиція розмежування понять policy, politics, political science. Західноєвропейська концептуалізація розмежування понять політики та політичного.

Політична наука у США: особливості та специфіка. Американська асоціація політичної науки. Концептуальні напрями політичних досліджень у США. Політична наука у вищій школі. Континентально-європейська політична наука: особливості та специфіка (Франція, Сполучене Королівство, Німеччина та ін.). Еволюція політичної науки в Україні.

Поняття інститут та інституція: співвідношення понять. Характеристика їх формальної та неформальної інтерпретації. Підходи до тлумачення інституту. Співвідношення формального та неформального елементу у політичному інституті. Підходи до пояснення інституту як норми, організації, типу поведінки та вірування.

Лекція 2.

Неоінституціоналізм

У лекції розкривається суть та особливості “старого” (класичного) інституціоналізму та природа еволюції у тлумаченні понять політичного іституту, співвідношення цього поняття із “інституцією”, а також формальної та неформальної їх складових. Також сутність неоінституціоналізму як найпопулярнішого напряму дослідження политики, його специфіка, а також коло основних різновидів дослідницької спрямованості.

«Класичний» інституціоналізм: суть та основні поняття. Походження та причини виникнення. Формальний та традиційний етапи еволюції політичної теорії за Д.Істоном, їх особливості. Основні ознаки та методи інституціоналізму. Періодизація.

Вклад у становлення інституціоналізму та політичної науки загалом Ф.Лібера, його основні ідеї. Програмні тези Ф.Гуднау у виступі “Діяльність американської асоціації політичної науки” (1904) та Дж. Брайса у виступі “Відношення політичної науки до історії та практики” (1908). Інституційна спрямованість діяльності американської асоціації політичної науки. Вклад у методологічну та теоретичну еволюцію політичної теорії Вудро Вільсона.

Політична інституціоналізація за С. Гангтінтоном: суть та критерії. Поняття “інституціональне середовище”, “інституціональна угодґ”, “інституціональна практика”. Ефективність та неефективність політичних інститутів. Причини функціонування неефективних інститутів.

Неоінституціоналізм: причини виникнення та ознаки. Риси домінуючих політичних теорій з 1950х років за Дж.Марч и Й.Ольсен. причини появи неоінституціоналізму – основні методологічні принципи та дослідницькі проблеми.

Дж. Марч та Й. Олсен “Новий інституціоналізм: організаційні чинники у політичному житті”. Постулати нового підходу. Ключові тезиси модернізації науки у новому інституціоналізмі. Шість сфер “порядку” застосування модернізованої теорії. Можливості зміни інститутів.

Історичний інституціоналізм. Підходи до тлумачення інституту та “стежка причинності”. Концепція інституційної еволюції Д.Норта. складові інститутів, джерела трансформації та причини неефективності.

Неоінституціоналізм раціонального вибору. Перешкоди та причини прийняття раціональних рішень у політиці. Теорія держави. Причина неефективності інститутів. Концепція організаційного ізоморфізму (П. Дімаджиі та У. Пауелл).

Нормативний неоінституціоналізм. Ознаки та моделі поведінки. Теорія угод у нормативному неоінституціоналізмі. Соціологічний неоінституціоналізм.

Концепції інституційної динаміки та моделі інституційних змін. В. Меркель та А. Круасан про взаємодію формальних та неформальних інститутів у дефектних демократіях. Взаємодія формальних та неформальних інститутів за Г.Хелмке та С.Левитські.

Лекція 3.

Біхевіоралізм. Постбіхевіоралізм

У лекції розкрито еволюцію поведінкових підходів до політики, показано специфіку їх застосування протягом визначеного курсом періоду. Показано як методологічні, так і теоретичні особливості еволюції.

Передумови появи постбіхевіоралізму. Е.Корвін про «демократичну догму та майбутнє політичної науки». Біхевіоралізм у політичній науці: загальна характеристика.

Д.Істон про природу та особливості біхевіоралізму. Спільне та відмінне із позитивізмом. Коституюючі начала біхевіоралізму.

Основні етапи становлення та розвитку біхевіоралізму. Характеристика ключових переваг та недоліків напряму. Р.Даль про «біхевіоральний поворот» у політичній науці.

Чиказька школа політичної науки: представники та основні положення. Ч. Меріам про політичну науку: виклики та необхідності. "Сучасний стан дослідження політики", “Прогрес у політичному дослідженні”.

Підхід до політики Г.Лассуела. методологічні особливості. Людина політична. “Психопатологія і політика”. Теорія комунікації та пропаганди. П. Лазарфельд і біхевіоральна революція. Основні теоретичні та методологічні інновації.

«Постбіхевіоральна революція»: причина та наслідки. Погляди Д.Істона. Постбіхевіоралізм у політичній науці: принципи та підходи. Функціонально-психологічна теорія «політичної підтримки».

Лекція 4.

Теорії раціонального та суспільного вибору. Теорія ігор

У лекції розривається специфіка раціонального підходу, імплементованого у політичну теорію із економічної науки.

Методологічні особливості теорії раціонального вибору. Передумови, основні теоретичні обґрунтування, постулати та представники. Сутність раціональності у дослідження політики, раціонального актора.

Основні характеристики раціональності у теорії раціонального вибору. Переваги та недоліки теорії раціонального вибору: причини неможливості вичерпної раціональності у політиці. Д.Найт про причини непевності у момент вибору.

Г.Саймон про обмежену раціональність (bounded rationality) та “принцип Пітера”. Р.Коуз про трансакційні витрати: суть, характеристика та типи, їх подальші уточнення.

Теорія ігор у політичній науці: сутність, походження, структура гри та принципи їх імплементації у дослідженні політики. Типології ігор. Ігри з нульовою сумою та кооперовані ігри. Найвідоміші варіанти пояснення теорії ігор, зокрема теорії Дж.Неша та Т.Шеллінга.

“Дилема в’язня” та теорія Р.Аксельрота. специфіка ігор із неповною інформацією, а також їх застосування у дослідженні політики. Сучасні та традиційні сфери застосування теорії ігор при дослідженні політики. Перспективи подальшого застосування (аналіз тероризму, діяльності міжнародних акторів та міжнародного середовища загалом, тощо).

Лекція продовжує розкривати природу раціонального вибору та підходу до його імплементації у політичній науці, через призму теорії суспільного вибору.

Основні положення теорії суспільного вибору, її витоки та ключові ідеї, представники. Економічна політика Дж. Б'юкенена – основні принципи дослідження та аналізу.

Суспільний вибір в умовах прямої демократії. Модель медіанного виборця (median voter model) у різних інтерпретаціях, Е.Даунса зокрема. Суспільний вибір в умовах представницької демократії: особливості та специфіка. Характеристика парадоксу голосування та державних (урядових) "провалів".

Характеристика найпопулярніших різновидів у межах теорії суспільного вибору, зокрема розглядаються теорія конституційного вибору, теорія політичного ділового циклу, теорія ендогенного визначення економічної політики, теорія політичних ринків, а також концепція Е. Остром про еволюцію інституцій колективної дії.

Лекція 5.

Психоаналіз

У лекції розкривається специфіка застосування психоаналізу у політичній теорії.

Основи політичного психоаналізу: основні теоретичні положення "клкласичного психоаналізу", їх вплив на тлумачення політики та політичного, взаємообумовленість психічних та владних процесів. З. Фрейд про ірраціональну природу політики. Специфіка вияву контролю на первинних рівнях, та його екстраполяція у політиці. Еволюція шкіл психоаналізу, їх погляди на політику загалом та кореляція із "класичним" психоаналізом.

Концепція "колективного несвідомого" К. Г. Юнга. Теорія архетипів. А. Адлер про гіперкомпенсацію у політиці

Політичний неофрейдизм К.Хорні. Гуманістична психологія про політику. Е. Фромм про втечу від свободи. Шляхи позитивного самовияву людини. Е.Фромм про психологію гуманістичної етики. Когнітивізм у політичній психології. Теорія когнітивного дисонансу Л.Фестінгера.

У лекції розкриваються особливості структурного психоаналізу Ж.Лакана та ілюструються причини його популярності у сучасних дослідженнях політики, розкривається природа такої взаємодії.

Психоаналіз Ж. Лакана: основні поняття. Специфіка "Повернення до Фрейду", основні теоретичні запозичення та уточнення. Специфіка Уявного, Символічного та Реального.

Теорія суб'єкту Ж.Лакана. Критика его, його адаптативності, політичної зокрема. Відносини пан-раб у психології Ж.Лакана. Співвідношення бажання, jouissance та фантазму у психології Ж.Лакана. етика психоаналізу – різні варіації, акцент на політизації даного моменту. Ж.Лакан про політику та політичне.

Критика «постідеологічності» суспільства С. Жижеком. Загальне пояснення концептуального розмаху автора. Ілюстрація даної критики на тезисах про права людини – апеляція до поясненої вище термінології та методології Ж.Лакана. специфіка сучасного застосування даної методології у поясненні ідеології та логіки функціонування суспільства та держави загалом.

Лекція 6.

Неомарксизм

У лекції розкривається сутність та особливості неомарксизму як одного із найвпливовіших напрямів аналізу політики у теоретичному плані XX століття.

Витоки неомарксизму. Контекст супечерності із "класичним" Марксом та втіленням його ідей у практиці СРСР. Теоретичні особливості та ознаки напряму. Важливість "раннього" Маркса та філософії як форми переходу від економічних детермінант трансформації суспільства до культурно-політичного їх спектру.

Концепція гегемонізму А. Ґрамші. Особливості творчого шляху автора, його погляди на економіку, фашизм, громадянське суспільство та ідеологію. Еволюція формування ідеології через гегемонізм. Роль інтелігенції у формуванні такого гегемонізму.

Концепція відчуження Д.Лукача. Особливості творчого шляху автора, ідеї "опредмечення суспільства", поступовості відчуження і машинізації існування. Погляди стосовно революційності пролетаріату, криз капіталізму.

Концепція антигуманістичного неомарксизму Л. Альтюссера. Антигуманістичне спрямування, теоретична особливість інтерпретації історичного та діалектичного матеріалізму. Тлумачення ідеології та шляхів революційної боротьби. Фрейдо-марксизм В. Райха. Екзистенційний неомарксизм Ж.-П. Сартра.

У лекції розкривається зміст критичної теорії, оформленої у межах так званої Франкфуртської школи – акцент поставлено на динаміці інтерпретації політики та політичного, їх взаємовідносин у суспільстві загалом.

Основні ідеї критичної теорії "Франкфуртської школи". Кілька аспектів критичної теорії: методологічні особливості та історичний контекст формування теорії.

Песимістичний марксизм М. Горкхаймера, "Діалектика Просвітництва". Дослідження авторитаризму Т. Адорно, а також специфіка маніфестування негативної діалектики. Концепція «Великої Відмови» Г. Маркузе, а також одновимірного суспільства та індивіда. Неомарксистський гуманізм Е. Фромма.

Лекція 7.

Феноменологія. Конструктивізм. Фрейм-аналіз

У лекції розкривається специфіка феноменології у контексті методології гуманітарних наук. Проводиться апеляція до даного напряму через двох діаметральних представників, що залишили вагомий слід у політичній теорії – К.Шмітті та Х.Арендт.

К.Шмітт про «поняття політичного»: розрізнення із політикою загалом, специфіка формування та відносин у межах держави та соціуму. Акцент на формуванні ворога – природа та особливості статусу. Особливості політичної концепції К.Шмітта загалом.

Особливості творчого спадку Х.Арендт – вклад у розвиток політичної теорії, висхідні принципи дослідження політико-соціальних практик, політики та політичного загалом. Суть "Vita activa" за Х.Арендт. особливості співвідношення приватного та публічного, статус, значення та специфіка свободи, її формування та політичної форми самовияву, актуалізації.

Специфіка тоталітаризму за Х.Арендт: джерела ідейні основи. Особливості у формуванні натовпу та маси, суть принципу лідерства, відмінності класичних диктатур від сучасних версій тоталітаризму. Природа ідеології та терору і такому утворенні, функціонування влади та владних структур. Особливості ведення пропаганди та формування антисемітизму та інших практик виключення.

У лекції розкриваються сучасні підходи до аналізу політики та політичного, що обґрунтовуються через соціологічну наукову традицію.

Специфіка сучасної взаємодії соціології та політичної теорії: лінії перетину та розмежування, спільне та відмінне у трактуванні соціального та політичного, їх вторинності та первинності.

Філософські витоки соціального конструктивізму, причини виникнення та методологічні передумови. Основні ідейні напрями дослідження соціальної реальності у конструктивізмі. Основні підходи до визначення принципів конструктивістської парадигми.

Теорія соціального конструювання реальності П.Бергера і Т.Лукмана, її значення та вага, у політичній теорії зокрема. Суспільство як соціальна реальність, способи конструювання соціальної реальності. Специфіка процесу соціалізації. Основні тези теорії П.Бергера і Т.Лукмана:

Структуралістський конструктивізм П.Бурдьє. Системний конструктивізм Н.Лумана. Специфіка комунікації. Сфери застосування соціального конструктивізму у політичній науці.

Фрейм-аналіз як політична теорія: суть та особливості поняття, його застосування у політичній теорії. Процес фреймування політичного у соціальній реальності.

Лекція 8.

Постмодернізм

У лекції розглядається специфіка постмодернізму як загальнокультурного, загальноцивілізаційного явища, та показується межі впливу та поєднання останнього із політичною теорією.

Постмодерна дослідницька стратегія: політологічний вимір. Походження, ознаки, лінії перетину та розмежування із політичним та політологічним дискурсом.

Жан-Франсуа Ліотар про критику метанаративів. Специфіка малих наративів та метанаративів, їх взаємозалежність від знання загалом та політичної системи. Концепція деконструкції Ж.Дерріди.

Інтерпретація мікрофізики влади М. Фуко: дискретність у межах відношення влада-знання, еволюція до рівня паноптикону. Специфіка сучасних суспільно-владних взаємодій та їх політична експлікація.

Ж. Бодрійяр про симулятивний характер політики. Сутність симулякру, симуляції, референдуму та втрати референта з боку політики загалом. Політичний потенціал номадологічного та шизоаналітичного проектів Ж. Дельоза та П.-Ф. Гваттарі.

Постмарксизм: походження та ідейні особливості. Відмінності від неомарксизму, часові рамки та причини утворення. Соціально-політичні та соціально-економічні погляди представників пост марксизму: критика тоталітарних, автораритарних та капіталістичних форм політизації соціуму. Методологічні принципи пост марксизму.

Постструктуралістський напрям постмарксизму (Е. Лакло і Ш. Муфф). Еволюція дискурсу гегемонізму у сучасних реаліях. Соціально-психоаналітичний постмарксизм А. Бадью. Постмарксистська концепція Дж.Агамбена. Інтерпретація політичного у Ж.Рансьєра. Критика сучасних політико-капіталістичних взаємодій у С.Жижека: еволюція інтерпретації насильства, ідеологічний вимір масової культури “споживання” політичного.

6. Теми та зміст семінарських/практичних занять навчальної дисципліни. Література

Змістовий модуль 1

Семінар 1. Політична наука, теорія та методологія. Характеристика ключових понять.

План

1. Теорія: специфіка та підходи до визначення.
2. Особливості дескриптивної та нормативної політичної теорії.
3. Співвідношення методу та методології у політичній науці.
4. Policy, politics та політичне: розмежування понять.
5. Інституціоналізм. Формально-традиційний етап.
6. Особливості та методи інституціоналізму
7. Поняття “інститут” та “інституція”: суть та основні ознаки.
8. Інститут як норма, організація, тип поведінки та вірування

Основні поняття: політична наука, політична теорія, метод, методологія, policy, politics, політичне, інститут, інституція.

Рекомендована література:

1. Almond, Gabriel A. 1990. A Discipline Divided. Schools and Sects in Political Science. Newbury Park, Cal.: Sage Publications.
2. Almond, Gabriel A. 2002. Ventures in Political Science: Narratives and Reflections. Boulder, Col.: Lynne Rienner.
3. An Open Letter to the APSA Leadership and Members // PS: Political Science and Politics. 2000. Vol. 33, N 4. P. 735.
4. *Atkinson Michael M.*. Policy, Politics and Political Science // [Електронний ресурс] – Режим доступу : http://www.schoolofpublicpolicy.sk.ca/documents/other/2013.06.19_CPSA%20Presidenial%20Address.pdf
5. *Hodgson, Geoffrey M*. What is the essence of institutional economics? // Journal of Economic Issues, Jun 2000, Vol. 34. Issue 2.
6. http://www.apsanet.org/
7. http://www.princeton.edu/jpia//
8. https://www.psqonline.org/
9. *Байме К.* Політичні теорії сучасності / Клаус фон Байме ; [пер. з нім. М. Култаєвої, М. Бойченка]. — К. : Стилос, 2008. — 396 с.
10. *Бергер П. Л.* Що таке інституція ? Випадок мови [Електронний ресурс]/ П. Л. Бергер, Б. Бергер // Ї: Незалежний культурологічний часопис. - 2004. - № 35 // [Електронний ресурс] – Режим доступу : http://www.ji.lviv.ua/n35texts/berger.htm. - Назва з екрана.
11. *Денисенко І.Д.* Проблемне поле методології політичних досліджень / І.Д. Денисенко // Вісник Національної юридичної академії України імені Ярослава Мудрого. Серія:

Філосоіфія, філософія права, політологія, соціологія. – Харків: Право, 2010 — Вип. 5. — С. 116—124.
12. Енциклопедія політичної думки. / Пер. з англ. — К.: Дух і Літера, 2000.- 472 с.
13. *Кармазіна М.*«Інститут» та «інституція» : проблема розрізнення понять / М. Кармазіна, О. Шурбована // Політичний менеджмент. - 2006. - № 4. - С. 10-19.
14. Історія політичної думки: підручник / за заг. ред. Н. М. Хоми [І. В. Алєксєєнко, Т. В. Адрущенко, О. В. Бабкіна та ін.]. – Л. : Новий Світ-2000, 2020. – 1000 с.
15. Політична думка XX – початку XXI століть: методологічний і доктринальний підходи : підручник : у 2-х т. / за заг. Ред. Н. М. Хоми ; [Т. В. Андрущенко, О. В. Бабкіна, В. П. Горбатенко та ін.] – Львів : «Новий Світ-2000», 2016. – Т. 1. – 516 с.
16. *Романюк А.* Основні етапи розвитку політичної думки у XX ст.. // Вісник Львівського університету. Серія: філософсько-політологічні студії. 2010. Вип. 1. – С.19-28.

Семінар 2. Неоінституціоналізм

План

1. Неоінституціоналізм: причини виникнення та ознаки. Дж. Марч та Й. Олсен “Новий інституціоналізм: організаційні чинники у політичному житті”
2. Політична інституціоналізація за С.Гантінгтоном: суть та критерії
3. Ефективність та неефективність політичних інститутів
4. Історичний інституціоналізм. Концепція інституційної еволюції Д.Норта
5. Неоінституціоналізм раціонального вибору. Модель “принципал – агент”.
6. Нормативний неоінституціоналізм. Теорія угод у нормативному неоінституціоналізмі
7. В.Меркель та А.Круасан про взаємодію формальних та неформальних інститутів у дефектних демократіях
8. Взаємодія формальних та неформальних інститутів за Г.Хелмке та С.Левитські.

Основні поняття: неоінституціоналізм, інститут, інституція, трансформація, інституціоналізація.

Рекомендована література:

1. *Kingston C., Gaballero G*. Comparing Theories of Institutional Change // Journal of Institutional Economics. Cambridge: Cambridge University Press, 2009. Vol. 5. Issue 2. P. 151-180.
2. *March J., Olsen J.* The Logic of Appropriateness // Arena Working Papers (Center for European Studies, University of Oslo). – 2004. –WP04/09. – [Електронний ресурс] – Режим доступу : http://www.arena.uio.no/publications/wp04_9.pdf.
3. *Lasswell, Harold*. World Revolutionary Propaganda: A Chicago Study (1939) // https://ia804500.us.archive.org/27/items/worldrevolutiona00lassrich/worldrevolutiona00lassrich.pdf
4. *Lasswell, Harold*. The Analysis of Political Behaviour: An Empirical Approach (1948) // https://ia902907.us.archive.org/22/items/in.ernet.dli.2015.90320/2015.90320.The-Analysis-Of-Political-Behaviour-An-Empirical-Approach.pdf

5. *Lasswell, Harold*. Power and Personality (1948) // https://ia601603.us.archive.org/20/items/in.ernet.dli.2015.187902/2015.187902.Power-And-Personality.pdf
6. *Sargent T. J*. Evolution and Intelligent Design // Draft of Presidential Address to American Economic Association. N. Y.: Hoover Institution, 2007. P. 1-51.
7. *Shepsle K.* Rational Choice Institutionalism // The Oxford Handbook of Political Institutions / ed. by R. A. Rhodes. Oxford: Oxford University Press, 2006. P. 23-38.
8. *Гантінгтон С*. Політичний порядок у мінливих суспільствах / пер. з англ. Тарас Цимбал. — К.: Наш Формат, 2020. — 448 с.
9. Історія політичної думки: підручник / за заг. ред. Н. М. Хоми [І. В. Алєксєєнко, Т. В. Адрущенко, О. В. Бабкіна та ін.]. – Л. : Новий Світ-2000, 2020. – 1000 с.
10. *Колодій А.* Політична трансформація в Україні: інституції та люди // Ефективність державного управління. Збірник наукових праць. – Вип.12. – Львів: ЛРІДУ НАДУ, 2007. – С. 205-211.
11. *Норт Д.* Інституції, інституційна зміна та функціонування економіки / Д. Норт. - К. : Основи, 2000. - 198 с.
12. *Норт, Дуглас, Джон Волліс, Баррі Вайнгест*. Насильство та суспільні порядки. Основні чинники, які вплинули на хід історії / пер. з англ. Тарас Цимбал. — К.: Наш Формат, 2017. — 352 с.
13. *Остром Е.* Керування спільним. Еволюція інституцій колективної дії / Е. Остром. - К. : Наш час, 2012. - 398 с.
14. Політична думка XX – початку XXI століть: методологічний і доктринальний підходи : підручник : у 2-х т. / за заг. Ред. Н. М. Хоми ; [Т. В. Андрущенко, О. В. Бабкіна, В. П. Горбатенко та ін.] – Львів : «Новий Світ-2000», 2016. – Т. 1. – 516 с.
15. *Тарасевич В. М.* До еволюції інституційної теорії: класичний, новий і неоінституціоналізм / В. М. Тарасевич // Фінанси України. - 2012. - № 8. - С. 52-56. // [Електронний ресурс] – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Fu_2012_8_5.pdf. - Назва з екрана.

Семінар 3. Біхевіоралізм. Постбіхевіоралізм

План

1. Біхевіоризм: суть та особливості.
2. Біхевіоралізм: характеристика та передумови формування
3. Основні переваги та недоліки біхевіоралізму
4. Чиказька школа політичної науки. Біхевіоралістична концепція Ч.Меріама.
5. Біхевіоралістична концепція Г.Лассуела
6. П. Лазарфельд і теорія “лідерів громадської думки”.
7. “Постбіхевіоральна революція”. Постбіхевіоралізм у політичній науці.
8. Функціонально-психологічна теорія “політичної підтримки”

Основні поняття: біхевіоризм, біхевіоралізм, постбіхевіоралізм, людина політична, раціоналізм, комунікація

Рекомендована література:

1. *Almond, Gabriel A.* 1990. A Discipline Divided. Schools and Sects in Political Science. Newbury Park, Cal.: Sage Publications.
2. *Almond, Gabriel A.* 2002. Ventures in Political Science: Narratives and Reflections. Boulder, Col.: Lynne Rienner.
3. Behaviouralism in Politics: Definition, Origin and Credo // http://www.politicalsciencenotes.com/behaviouralism/behaviouralism-in-politics-definition-origin-and-credo/717
4. *Eesuola K.* Political behavior. Lagos, 2013.
5. *Johns R.* Behaviouralism // The Oxford Handbook of British Politics / Ed. by M. Flinders, A. Gamble, C. Hay, M. Kenny. Oxford; N.Y., 2009. P. 92–110.
6. *Kirn M.E.* Behavioralism, post-behavioralism, and the philosophy of science: two houses, one plague // The Review of Politics. 1977. Vol. 39. N 1. P. 82–102.
7. *Lasswell, Harold*. World Revolutionary Propaganda: A Chicago Study (1939) // https://ia804500.us.archive.org/27/items/worldrevolutiona00lassrich/worldrevolutiona00lassrich.pdf
8. *Lasswell, Harold*. The Analysis of Political Behaviour: An Empirical Approach (1948) // https://ia902907.us.archive.org/22/items/in.ernet.dli.2015.90320/2015.90320.The-Analysis-Of-Political-Behaviour-An-Empirical-Approach.pdf
9. *Lasswell, Harold*. Power and Personality (1948) // https://ia601603.us.archive.org/20/items/in.ernet.dli.2015.187902/2015.187902.Power-And-Personality.pdf
10. *Pye L.* The behavioral revolution and the remaking of comparative politics // The Oxford Handbook of Contextual Political Analysis / Ed. by R.E. Goodin, Ch.Tilly. Oxford; N.Y., 2006. P. 797–805.
11. *Байме фон К.* Політичні теорії сучасності // К.: Стилос, 2000. – 396 с.
12. Історія політичної думки: підручник / за заг. ред. Н. М. Хоми [І. В. Алєксєєнко, Т. В. Адрущенко, О. В. Бабкіна та ін.]. – Л. : Новий Світ-2000, 2020. – 1000 с.
13. Політична думка XX – початку XXI століть: методологічний і доктринальний підходи : підручник : у 2-х т. / за заг. Ред. Н. М. Хоми ; [Т. В. Андрущенко, О. В. Бабкіна, В. П. Горбатенко та ін.] – Львів : «Новий Світ-2000», 2016. – Т. 1. – 516 с.
14. *Ротар Н.* Методологічні проблеми дослідження політичної участі в період постбіхевіоризму / Н. Ротар // Вісн. Львів. ун-ту ім. Івана Франка. Серія: «Філос.-політол. студії». - 2010. - Вип. 1. - С. 79-87.

Семінар 4. Теорії раціонального та суспільного вибору. Теорія ігор

План

1. Принципи раціональної поведінки
2. Методологічні особливості теорії раціонального вибору
3. Г.Саймон про обмежену раціональність (bounded rationality) та “принцип Пітера”
4. Р.Коуз про трансакційні витрати
5. Основні положення теорії суспільного вибору. Політична економія Дж. Б’юкенена
6. Суспільний вибір в умовах прямої демократії. Модель медіанного виборця (median voter model)

7. Суспільний вибір в умовах представницької демократії. Парадокс голосування
8. Теорія політичного ділового циклу. Теорія ендогенного визначення економічної політики

Основні поняття: раціональність, трансакція, теорія ігор, суспільний вибір, ринок, медіанний виборець, конституційний вибір

Рекомендована література:

1. *Adam Ch. and Dercon S.* The Political Economy of Development: An Assessment // Oxford Review of Economic Policy, Volume 25, Number 2, 2009, p.173–189.
2. *Arrow K.J.* The Organization of Economic Activity: Issues Pertinent to the Choice of Market Versus Nonmarket Allocation. In: US Congress, Joint Economic Commit-tee. The Analysis and Evaluation of Public Expenditures: The PPB System. Washington D.C.: US GPO, 1969, v.1, p.47–66.
3. *Arrow, Kenneth J.* (1951a). "Alternative approaches to the theory of choice in risk-taking situations". Econometrica. The Econometric Society. 19 (4): 404–37. doi:10.2307/1907465. JSTOR 1907465.
4. *Arrow, Kenneth J.* (1951b). Social Choice and Individual Values (1st ed.). New Haven, New York / London: J. Wiley / Chapman & Hall.
5. *Buchanan James M., Gordon Tullock*. The Calculus of Consent: Logical Foundations of Constitutional Democracy, at the Library of Economics and Liberty.
6. *Buchanan James M*., The Limits of Liberty: Between Anarchy and Leviathan, at the Library of Economics and Liberty
7. *Buchanan James M., Richard E. Wagner*. Democracy in Deficit: The Political Legacy of Lord Keynes, at the Library of Economics and Liberty.
8. *Buchanan James M*. Public Finance in Democratic Process: Fiscal Institutions and Individual Choice, at the Library of Economics and Liberty.
9. *Bonardi J.-Ph., Hillman A.J. and Keim G.D.* The Attractiveness of Political Markets: Implication for Firm Strategies // Academy of Management Review, 2005, v.30, no.2, p.397–413.
10. *Castanheira M., Nicodème G. and Profeta P.* On the Political Economics of Tax Reforms: Survey and Empirical Assessment // Condorcet Center for Political Economy Working Paper no.2012-08-ccr, March 2012.
11. *Coase R. H.* The firm, the market and the law. University of Chicago Press,1988.
12. *Herbert A. Simon*. 1955. "A Behavioral Model of Rational Choice", Quarterly Journal of Economics, vol. 69, 99–118.
13. *Herbert A. Simon*. 1972. "Theories of Bounded Rationality", Chapter 8 in C. B. McGuire and R. Radner, eds., Decision and Organization, Amsterdam: North-Holland Publishing Company. // http://innovbfa.viabloga.com/files/Herbert_Simon___theories_of_bounded_rationality___1972.pdf
14. *Байме К.* Політичні теорії сучасності / Клаус фон Байме ; [пер. з нім. М. Култаєвої, М. Бойченка]. — К. : Стилос, 2008. — 396 с.
15. Історія політичної думки: підручник / за заг. ред. Н. М. Хоми [І. В. Алєксєєнко, Т. В. Адрущенко, О. В. Бабкіна та ін.]. – Л. : Новий Світ-2000, 2020. – 1000 с.
16. *Корнієнко В. О., Денисюк С. Г., Шиян А. А*. Моделювання процесів у політико-комунікативному просторі: Монографія. – Вінниця: УНІВЕРСУМ-Вінниця, 2010. – 209 с.

17. *Остром Е.* Керування спільним. Еволюція інституцій колективної дії / Е. Остром. - К. : Наш час, 2012. - 398 с.
18. Політична думка ХХ – початку ХХІ століть: методологічний і доктринальний підходи : підручник : у 2-х т. / за заг. Ред. Н. М. Хоми ; [Т. В. Андрущенко, О. В. Бабкіна, В. П. Горбатенко та ін.] – Львів : «Новий Світ-2000», 2016. – Т. 1. – 516 с.

Семінар 5. Психоаналіз

План

1. Психоаналіз: основні поняття та категорії
2. З. Фрейд про ірраціональну природу політики
3. Концепція “колективного несвідомого” К. Г. Юнга
4. Основні архетипи та їх специфіка у К. Г. Юнга
5. Е. Фромм про втечу від свободи
6. Психоаналіз Ж. Лакана: основні поняття
7. Ж.Лакан про політику та політичне
8. Критика ідеології С.Жижеком

Основні поняття: психоаналіз, несвідоме, влада, авторитаризм, маса, когнітивний дисонанс, супер-его, Інший, дискурс, ідеологія

Рекомендована література:

1. *Evans D*. (1996) An Introductory Dictionary of Lacanian Psychoanalysis / http://www.davidbardschwarz.com/pdf/evans.pdf
2. *Lacan, Jaques*. Écrits: The First Complete Edition in English, transl. by Bruce Fink, New York: W.W. Norton & Co., 2006.
3. *Lacan, Jaques*. The Seminar, Book VII. The Ethics of Psychoanalysis, 1959–1960, ed. by Jacques-Alain Miller, transl. by Dennis Porter, W.W. Norton & Co., New York, 1992.
4. *Žižek, Slavoj*. The Sublime Object of Ideology. Verso Books, 1989.
5. *Žižek, Slavoj*. The Year of Dreaming Dangerously. Verso Books, 2012.
6. *Žižek, Slavoj*. Violence: Six Sideways Reflections. Picador, 2008.
7. *Гарбадин А.* Психоаналітичний підхід до аналізу політики / А. Гарбадин // Політична думка ХХ – початку ХХІ століть: методологічний і доктринальний підходи : підручник : у 2-х т. / за заг. Ред. Н. М. Хоми ; [Т. В. Андрущенко, О. В. Бабкіна, В. П. Горбатенко та ін.] – Львів : «Новий Світ-2000», 2016. – Т. 1. – 516 с. . – С. 214-241.
8. *Жижек С*. Дражливий суб'єкт: відсутній центр політичної онтології/ Пер. з англ. Димерець Р. Й. — Київ: ППС-2002, 2008. - 510 с.
9. *Жижек С*. Метастази насолоди. Шість нарисів про жінку й причинність. Пер. з англ. Олександр Мокровольський — Київ: «Альтернативи», 2000. – 188 с.
10. Історія політичної думки: підручник / за заг. ред. Н. М. Хоми [І. В. Алєксєєнко, Т. В. Адрущенко, О. В. Бабкіна та ін.]. – Л. : Новий Світ-2000, 2020. – 1000 с.
11. Політична думка ХХ – початку ХХІ століть: методологічний і доктринальний підходи : підручник : у 2-х т. / за заг. Ред. Н. М. Хоми ; [Т. В. Андрущенко, О. В. Бабкіна, В. П. Горбатенко та ін.] – Львів : «Новий Світ-2000», 2016. – Т. 1. – 516 с.

12. *Фрейд З.* Вступ до психоаналізу / З. Фрейд ; [пер. з нім. П. Таращука]. – К. : Основи, 1998. – 709 с.
13. *Фройд З.* Невпокій в культурі. Пер. з німецької Ю. Прохасько. — Київ: «Апріорі», 2021. — 120 с.
14. *Фройд З.* Тлумачення снів; пер. Володимира Чайковського — Харків: Фоліо, 2019. — 603 с.
15. *Фройд З.* Тотем і табу; пер. Володимира Чайковського — Харків: Фоліо, 2019. — 267 с.
16. *Фромм Е.* Мати чи бути? / Е. Фромм ; [пер. з англ. О. Ю. Михайлова, А. Ю. Буряк] - К. : Укр. письм., 2010. - 222 с.
17. *Юнг К. Г.* Архетипи і колективне несвідоме. — Львів: Астролябія, 2012. — 588 с.
18. *Юнг К. Г.* Психологічні типи. — Львів: Астролябія, 2010. — 692 с.

Семінар 6. Неомарксизм

План

1. Витоки неомарксизму. Теоретичні особливості
2. Концепція гегемонізму А.Ґрамші
3. Концепція відчуження Д.Лукача
4. Концепція антигуманістичного неомарксизму Л. Альтюссера
5. Основні ідеї критичної теорії “Франкфуртської школи”
6. Дослідження авторитаризму Т. Адорно.
7. Концепція одновимірного суспільства Г.Маркузе
8. Концепція “Великої Відмови” Г.Маркузе

Основні поняття: неомарксизм, гегемонія, відчуження, ідеологія, свобода, фашизм, авторитаризм, фрейдизм, культура

Рекомендована література:

1. *Althusser L.* Essays in Self-Criticism. New Left Books, 1976. P. 142-143.
2. *Anderson, Perry*: Considerations on Western Marxism. London: New Left Books, 1976. 140 p.
3. *Альтюссер Л.* За Маркса / Л. Альтюссер. – М. : Праксис, 2006. – 390 с.
4. *Горкгаймер М.* Критика інструментального розуму / М. Горкгаймер ; [пер. з нім. М. Култаєвої]. - К. : ППС-002, 2006. - 282 с.
5. *Ґрамші А*. В’язничні зошити. Вибрані записи / А. Ґрамші [пер. з італ. Р. Тиси]. - К. : Вперед, 2014. - 241 с.
6. Енциклопедія політичної думки. / Пер. з англ. — К.: Дух і Літера, 2000 .- 472 с.
7. Історія політичної думки: підручник / за заг. ред. Н. М. Хоми [І. В. Алєксєєнко, Т. В. Адрущенко, О. В. Бабкіна та ін.]. – Л. : Новий Світ-2000, 2020. – 1000 с.
8. *Маркузе Г.* Одновимірна людина. Дослідження ідеології розвинутого індустріального суспільства (глави з книги) / Г. Маркузе ; [пер. з англ. В. Курганського] // Сучасна зарубіжна соціальна філософія: Хрестоматія. - К. : Либідь, 1996. - С. 87-134.
9. *Маркузе Г.* Разум и революция. СПб: «Владимир Даль», 2000. — 541 с.

10. *Маркузе Г.* Эрос и цивилизация. Киев: Государственная библиотека Украины для юношества, 1995. — 314 с.
11. Політична думка XX – початку XXI століть: методологічний і доктринальний підходи : підручник : у 2-х т. / за заг. Ред. Н. М. Хоми ; [Т. В. Андрущенко, О. В. Бабкіна, В. П. Горбатенко та ін.] – Львів : «Новий Світ-2000», 2016. – Т. 1. – 516 с.

Семінар 7. Феноменологія. Конструктивізм. Фрейм-аналіз

План

1. Концепція політичного К.Шмітта
2. Концепція політичного Х.Арендт
3. Специфіка тоталітаризму за Х.Арендт
4. Методологічні особливості та принципи конструктивізму
5. Теорія соціального конструювання реальності П. Бергена і Т. Лукмана
6. Системний конструктивізм Н. Лумана
7. Основи фрейм-аналізу
8. Процес фреймування політичного

Основні поняття: інтерсуб'єктивність, "ворог", тоталітаризм, маса, конструктивізм, соціальна реальність, фрейм, політичне, комунікація, соціалізація

Рекомендована література:

1. *Goffman E.* A reply to Denzin and Keller // Erving Goffman: Vol. 4 / Ed. by G.A. Fine, G. Smith. London: Sage Publications, 2000. P. 79-91.
2. *Goffman E.* Interaction Ritual: Essays on Face-to-Face Behavior. New York: Anchor, 1967.
3. *Goffman, Erving*. (1959) The Presentation of Self in Everyday Life. University of Edinburgh, Social Sciences Research Centre.
4. *Rein M., Schön D. A.* Reframing policy discourse // The argumentative turn in policy analysis and planning / Ed. by F. Fischer and J. Forester. Durham: DukeUniversityPress, 1993. P. 145–166.
5. *Schmitt, Carl.* The Concept of the Political. George D. Schwab, trans. (University of Chicago Press, 1996; Expanded edition 2006, with an Introduction by Tracy B. Strong).
6. *Андерсон Б.* Уявлені спільноти. Міркування про походження й поширення націоналізму / Б. Андерсон; [пер. з англ. В. Морозова] - К. : Критика, 2001. - 271 с.
7. *Арендт Г.* Становище людини. - Л. : Літопис, 1999. - 254 с.
8. *Арендт Х.* Айхман в Єрусалимі. Розповідь про банальність зла / Л.: Дух і Літера, 2021. — 376 с.
9. *Арендт Х.* Джерела тоталітаризму / Л.: Дух і Літера, 2005. – 540 с.
10. *Арендт Х.* Між минулим і майбутнім / Х. Арендт. - К. : Дух і літера, 2002. - 321с.
11. *Berger Peter, Luckmannn Tomas*. (1966). The Social Construction of Reality: A Treatise in the Sociology of Knowledge.
12. *Бурдьє П.* Практичний глузд. — Київ: Український Центр духовної культури, 2003. — 503 с.

13. Історія політичної думки: підручник / за заг. ред. Н. М. Хоми [І. В. Алєксєєнко, Т. В. Адрущенко, О. В. Бабкіна та ін.]. – Л. : Новий Світ-2000, 2020. – 1000 с.
14. *Латур Б.* Об интеробъективности / Пер. с англ. А. Смирнова // Социология вещей / Под ред. В. С. Вахштайна. М.: Территория будущего, 2006. С. 169–198.
15. *Луман Н.* Поняття цілі і системна раціональність: щодо функції цілей у соціальних системах / Ніклас Луман [пер. з нім.М. Бойченко, В.Кебуладзе]. – К.: Дух і літера, 2011. – 336 с.
16. *Луман Н*. Реальність мас-медіа / Н. Луман; за ред. В. Іванова та М. Мінакова. - К. : ЦВП, 2010. - 158 с.
17. Політична думка XX – початку XXI століть: методологічний і доктринальний підходи : підручник : у 2-х т. / за заг. Ред. Н. М. Хоми ; [Т. В. Андрущенко, О. В. Бабкіна, В. П. Горбатенко та ін.] – Львів : «Новий Світ-2000», 2016. – Т. 1. – 516 с.

Семінар 8. Постмодернізм

План

1. Постмодерна дослідницька стратегія: політологічний вимір
2. Ж.-Ф. Ліотар про критику метанаративів
3. Інтерпретація мікрофізики влади М .Фуко
4. Ж. Бодрійяр про симулятивний характер політики
5. Концепція гегемонії Е. Лакло і Ш. Муфф
6. Концепція політичного у А. Бадью
7. Концепція політичного у Дж.Агамбена
8. Концепція політичного у Ж.Рансьєра

Основні поняття: постмодернізм, метанаратив, влада-знання, симулякр, шизоаналіз, логоцентризм, дискурс, гегемонія, ідеологія, постмарксизм

Рекомендована література:

1. *Laclau E., Mouffe Ch*. Hegemony and socialist strategy : towards a radical democratic politics / Ernesto Laclau, Chantal Mouffe; translated by Winston Moore and Paul Cammack. — London : Verso, 1985. — 197 p.
2. *Mouffe Chantal*. The return of the political / Chantal Mouffe. — London ; New York : Verso, 1993. — vii, 156 p.
3. *Бадью, Ален*. Етика. Нарис про розуміння зла / З французької переклали Володимир Артюх та Андрій Рєпа. — К.: Комубук, 2016. — 192 с.
4. *Бадью, Ален*. Похвала політиці. — К.: Ніка-Центр, 2019. — 224 с.
5. *Бодріяр Ж.* Символічний обмін і смерть / Ж. Бодріяр ; [пер. з фр. Л. Кононовича]. – Львів : Кальварія, 2004. – 376 с.
6. *Бодріяр Ж*. Симулякри і симуляція / переклад Володимира Ховхуна. — Київ : Видавництво Соломії Павличко «Основи», 2004.
7. *Бодріяр Ж*. Фатальні стратегії / переклад Леоніда Кононовича. — Львів : Кальварія, 2010.

8. *Гарбадин А.* Постмодерні підходи до аналізу політики / А. Гарбадин // Історія політичної думки: підручник / за заг. ред. Н. М. Хоми [І. В. Алєксєєнко, Т. В. Андрущенко, О. В. Бабкіна та ін.]. – Л. : Новий Світ-2000, 2020. – 1000 с. – С. 491-511.
9. *Горбатенко В., Гарбадин А.* Постмодерні підходи до аналізу політики / В. Горбатенко, А. Гарбадин // Політична думка ХХ – початку ХХІ століть: методологічний і доктринальний підходи : підручник : у 2-х т. / за заг. Ред. Н. М. Хоми ; [Т. В. Андрущенко, О. В. Бабкіна, В. П. Горбатенко та ін.] – Львів : «Новий Світ-2000», 2016. – Т. 1. – 516 с. – С. 106-129.
10. *Гарбадин А.* Специфіка методологічного застосування постмодернізму у межах політичної науки / Гарбадин А. // Вісник СевНТУ : зб. наук. праць, 2011. – Вип. 123. – С. 45-49. – (Серія «Політологія»).
11. *Дерида Ж.* Письмо та відмінність / Ж. Дерида. – К., 2004 – 602 с.
12. Історія політичної думки: підручник / за заг. ред. Н. М. Хоми [І. В. Алєксєєнко, Т. В. Адрущенко, О. В. Бабкіна та ін.]. – Л. : Новий Світ-2000, 2020. – 1000 с.
13. Політична думка ХХ – початку ХХІ століть: методологічний і доктринальний підходи : підручник : у 2-х т. / за заг. Ред. Н. М. Хоми ; [Т. В. Андрущенко, О. В. Бабкіна, В. П. Горбатенко та ін.] – Львів : «Новий Світ-2000», 2016. – Т. 1. – 516 с.
14. *Фуко М.* Археологія знання. — К.: Вид-во Соломії Павличко «Основи», 2003. — 326 с.
15. *Фуко М.* Наглядати й карати / пер. з фр. Петра Таращука. — Київ: Комубук, 2020.

7. Завдання для самостійної роботи з навчальної дисципліни

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Тема 1. Політична наука, теорія та методологія. Характеристика ключових понять. Інституціоналізм..	7
2	Тема 2. Неоінституціоналізм.	7
3	Тема 3. Біхевіоралізм. Постбіхевіоралізм.	7
4	Тема 4. Теорії раціонального та суспільного вибору. Теорія ігор.	7
5	Тема 5. Психоаналіз.	7
6	Тема 6. Неомарксизм.	7
7	Тема 7. Феноменологія. Конструктивізм. Фрейм-аналіз.	7
8	Тема 8. Постмодернізм.	9
	Разом	58

8. Кредитно-модульна система оцінювання знань студентів

Навчальний процес здійснюється за традиційною технологією: лекції, практичні (семінарські) заняття, самостійна робота. Також передбачено колаборативне навчання (форми – групові проекти, спільні розробки, групові розрахункові роботи, навчальні спільноти, тьюторство і т.д.), проектно-орієнтоване навчання, дискусії, аналіз статистичних баз даних.

На лекційних заняттях використовуються головно: словесні методи (розповідь, бесіда, пояснення, лекція, діалог); наочні і практичні методи (ілюстрація, демонстрація, а також презентація); метод синтезу, аналізу, індукції, дедукції тощо. На семінарських заняттях використовуються: дискусія, проблемно-пошуковий, репродуктивний, інтерактивний методи тощо. У рамках самостійної роботи застосовуються дослідницькі методи. Розрахункова робота буде обговорюватись і виконуватись в рамках лекцій, семінарів, а також самостійної роботи.

Оцінка знань, умінь і практичних навиків студента з курсу «Історія політичних вчень (4 частина)» здійснюється за 100-бальною шкалою. Курс передбачає залік в кінці семестру.

Форма заліку – підсумковий бал виводиться на підстави роботи протягом семестру.

Оцінювання проводиться за 100-бальною шкалою. Бали нараховуються за наступним співвідношенням: практичні/самостійні тощо – 50% семестрової оцінки (максимальна кількість балів – 50); контрольні заміри (модулі) – 50% семестрової оцінки (максимальна кількість балів – 50).

Підсумкова максимальна кількість балів упродовж семестру – 100.

Письмові та проектні роботи: Очікується, що студенти отримають за бажання можливість написати протягом семестру 1 есе.

Академічна доброчесність: Очікується, що роботи студентів будуть їхніми оригінальними міркуваннями. Відсутність посилань на використані джерела, фабрикування джерел, списування і втручання в роботу інших студентів становлять приклади академічної недоброчесності. Виявлення ознак цього є підставою для незарахування роботи студента викладачем.

Відвідування занять є обов'язковою складовою навчання. Очікується, що всі студенти відвідають усі лекції та практичні заняття курсу. Також студенти зобов'язані дотримуватися всіх термінів, визначених для виконання усіх видів робіт, передбачених курсом.

Література. Уся література, яку студенти не зможуть знайти самостійно, буде надана викладачем виключно в освітніх цілях без права її передачі третім особам. Студенти заохочуються до самостійного пошуку оригінальних джерел.

Політика виставлення балів. Враховуються бали, набрані на поточному навчанні, і бали за виконання різного роду завдань. При цьому, обов'язково враховуються присутність на заняттях й активність студента під час практичного заняття.

Максимальна кількість балів при оцінюванні знань студентів із дисципліни, котра завершується заліком, становить за поточну успішність 50 балів. Здача модулів та есе гарантує інші 50 балів.

Поточний контроль та самостійна робота						Сума	модуль
Змістовий модуль 1						50	50
1	2	3	4	5	6		

1, 2 ... 6 – теми семінарських занять у рамках змістовного модуля.

9. Розподіл балів, що присвоюється студентам

Шкала оцінювання: вузу, національна та ECTS

Національна шкала	Рейтингова шкала	Шкала ECTS	Пояснення
5 (відмінно)	90-100	A	Відмінно
4 (добре)	81-89	B	Дуже добре
	71-80	C	Добре
3 (задовільно)	61-70	D	Задовільно
	51-60	E	Достатньо
2 (незадовільно)	25-50	FX	Незадовільно
	0-24	F	Незадовільно без права перездачі

10. Контрольні питання до курсу.

1. Теорія: специфіка та підходи до визначення.
2. Особливості дескриптивної та нормативної політичної теорії.
3. Співвідношення методу та методології у політичній науці.
4. Policy, politics та політичне: розмежування понять.
5. Інституціоналізм. Формально-традиційний етап.
6. Особливості та методи інституціоналізму
7. Поняття "інститут" та "інституція": суть та основні ознаки.
8. Інститут як норма, організація, тип поведінки та вірування
9. Неоінституціоналізм: причини виникнення та ознаки. Дж. Марч та Й. Олсен "Новий інституціоналізм: організаційні чинники у політичному житті"
10. Політична інституціоналізація за С.Хантінгтоном: суть та критерії
11. Ефективність та неефективність політичних інститутів
12. Історичний інституціоналізм. Концепція інституційної еволюції Д.Норта
13. Неоінституціоналізм раціонального вибору. Модель "принципал – агент".
14. Нормативний неоінституціоналізм. Теорія угод у нормативному неоінституціоналізмі
15. В.Меркель та А.Круасан про взаємодію формальних та неформальних інститутів у дефектних демократіях

16. Взаємодія формальних та неформальних інститутів за Г.Хелмке та С.Левитські.
17. Біхевіоризм: суть та особливості.
18. Біхевіоралізм: характеристика та передумови формування
19. Основні переваги та недоліки біхевіоралізму
20. Чиказька школа політичної науки. Біхевіоралістична концепція Ч.Меріама.
21. Біхевіоралістична концепція Г.Лассуела
22. П. Лазарфельд і теорія “лідерів громадської думки”.
23. “Постбіхевіоральна революція”. Постбіхевіоралізм у політичній науці.
24. Функціонально-психологічна теорія “політичної підтримки”
25. Принципи раціональної поведінки
26. Методологічні особливості теорії раціонального вибору
27. Г.Саймон про обмежену раціональність (bounded rationality) та “принцип Пітера”
28. Р.Коуз про трансакційні витрати
29. Основні положення теорії суспільного вибору. Політична економія Дж. Б’юкенена
30. Суспільний вибір в умовах прямої демократії. Модель медіанного виборця (median voter model)
31. Суспільний вибір в умовах представницької демократії. Парадокс голосування
32. Теорія політичного ділового циклу. Теорія ендогенного визначення економічної політики
33. Психоаналіз: основні поняття та категорії
34. З. Фрейд про ірраціональну природу політики
35. Концепція “колективного несвідомого” К. Г. Юнга
36. Основні архетипи та їх специфіка у К. Г. Юнга
37. Е. Фромм про втечу від свободи
38. Психоаналіз Ж. Лакана: основні поняття
39. Ж.Лакан про політику та політичне
40. Критика ідеології С.Жижеком
41. Витоки неомарксизму. Теоретичні особливості
42. Концепція гегемонізму А.Ґрамші
43. Концепція відчуження Д.Лукача
44. Концепція антигуманістичного неомарксизму Л. Альтюссера
45. Основні ідеї критичної теорії “Франкфуртської школи”
46. Дослідження авторитаризму Т. Адорно.
47. Концепція одновимірного суспільства Г.Маркузе
48. Концепція “Великої Відмови” Г.Маркузе
49. Концепція політичного К.Шмітта
50. Концепція політичного Х.Арендт
51. Специфіка тоталітаризму за Х.Арендт
52. Методологічні особливості та принципи конструктивізму
53. Теорія соціального конструювання реальності П. Бергена і Т. Лукмана
54. Системний конструктивізм Н. Лумана
55. Основи фрейм-аналізу
56. Процес фреймування політичного
57. Постмодерна дослідницька стратегія: політологічний вимір
58. Ж.-Ф. Ліотар про критику метанаративів
59. Інтерпретація мікрофізики влади М .Фуко
60. Ж. Бодрійяр про симулятивний характер політики

61. Концепція гегемонії Е. Лакло і Ш. Муфф
62. Концепція політичного у А. Бадью
63. Концепція політичного у Дж.Агамбена
64. Концепція політичного у Ж.Рансьєра